

DE HAAL-
BAARHEID

BEREND DE VRIES

VAN BETAAL-
BAARHEID

MARIËLLE VOGT

BEREND DE VRIES

Wethouder Economie & Energietransitie
Gemeente Tilburg

MARIËLLE VOGT

Directeur Financiën
Enexis Groep

Mariëlle Vogt, directeur Financiën Enexis Groep, maakte onlangs een rekensommetje. Als zij haar elektrische auto 's avonds drie uur aan de paal hangt om op te laden, verbruikt hij net zoveel energie als haar gezin in een hele dag.

Moet je nagaan, wil ze maar zeggen tegen Berend de Vries, wethouder Economie en Energietransitie, D66 in Tilburg, hoeveel meer energie er nodig is als straks haar hele straat een elektrische auto heeft. En waar voorheen de energie van de centrale simpelweg naar de gebruiker ging, komen er nu steeds meer 'invoerders' bij. Zo wordt bijvoorbeeld ook energie geleverd door windmolens en zonnepanelen. Het bestaande elektriciteitsnetwerk moet dus flink aangepast worden. **Mariëlle:** 'Met de drie grootste netbeheerders samen moeten we tot 2030 zes miljard meer gaan investeren om de energietransitie mogelijk te maken.'

Een enorm bedrag.
Hoe maak je de juiste keuzes?

Hoe voorkom je onnodige investeringen? En wie gaat dat betalen? Om die dingen te bespreken is Berend – met de trein, uiteraard – naar het hoofdkantoor van Enexis Groep in Den Bosch gekomen. Hij is als wethouder in Tilburg medeverantwoordelijk voor de energietransitie en lid van de nationale Klimaattafel elektriciteit die een bijdrage levert aan

“IK GELOOF IN PRIKKELS IN HET SYSTEEM.”

Berend de Vries

het Klimaatakkoord. ‘Mijn tweede baan noemt mijn secretaresse het’, grapt hij tegen Mariëlle. ‘Daardoor heb ik trouwens veel meer inzicht gekregen in hoe complex het is voor de netbeheerders.’ Mariëlle reageert enthousiast: ‘Heel gaaf. Voor veel mensen zijn wij toch wat onzichtbaar. Ook omdat ons werk zich letterlijk onder de grond bevindt.’

Berend: ‘Door die enorme opgave van de energietransitie zullen we veel nadrukkelijker met elkaar moeten gaan praten en samenwerken. In het verleden was het energiebeleid een feestje aan de Bezuidenhoutseweg, waar het Ministerie van Economische Zaken & Klimaat staat. Door een klein comité werden daar maatregelen bedacht en opgelegd. Maar daar is de energietransitie te complex voor: dan praat je over veranderingen in wijken, soms zelfs op straatniveau en bij mensen achter de voordeur. Dat betekent dat we met meer partijen aan tafel moeten: Rijk, provincies, gemeentes en waterschappen moeten overleggen

met de netbeheerders en Tennet. Waar willen we de opwek? Is dat kosteneffectief?’

Mariëlle: ‘Het mooie vind ik dat er nu veel meer naar de totale business case wordt gekeken. Dat er niet alleen wordt gedacht vanuit een projectontwikkelaar en onze kosten bijvoorbeeld niet worden meegenomen.’

Meer overleg met meer partijen dus – maar dat wil nog niet zeggen dat het eenvoudig is om te bepalen waar precies in geïnvesteerd moet worden. Hoe de wereld eruit gaat zien tijdens en na de energietransitie is maar tot op zekere hoogte voorspelbaar.

Berend: ‘We kunnen natuurlijk zien waar de capaciteit zit, maar er moet, volgens het concept Klimaatakkoord, op land dan nog 35 terrawatt uur extra opgewekt worden én er komen nieuwbouwwijken bij. Als netbeheerder zullen jullie voorinvesteringen moeten doen. En als jullie een investering doen, moet dat toch altijd getoetst worden?’

Mariëlle: ‘Dit toetsen doen we zelf. Omdat we met publiek geld werken en onze investeringen in de tarieven worden meegenomen, zijn we behoedzaam met voorinvesteringen. Een commercieel bedrijf kan meer risico nemen, maar omdat wij met publiek geld werken moet er een behoorlijke mate van zekerheid zijn.’

Berend: ‘We moeten er dus straks per regio in slagen vast te leggen wat er ongeveer gaat gebeuren, zodat jullie in ieder geval genoeg kader hebben. Niet dat we per se weten waar elke windmolen precies zal gaan staan, maar dat er voldoende legitimatie is om stappen te ondernemen. Anders wordt het heel lastig om die klimaatdoelen te halen.’

Mariëlle: ‘Wij zijn sowieso een bedrijf dat van stabiliteit houdt. Van voorspelbaarheid. We leggen iets aan voor veertig, vijftig jaar en bij ons gaan de kosten voor de baten uit: de meeste investeringen verdienen we ook in zo’n periode terug. Maar nu we zoveel extra moeten investeren, moeten we anders gaan denken. Ik heb het uitgerekend: de komende twaalf jaar moeten we eenderde meer investeren in ons net dan voorheen. 150 miljoen per jaar, twaalf jaar lang, dat is echt substantieel. Omdat het langer gaat duren voordat die investeringen terug zijn verdiend, zijn er scenario’s denkbaar dat we op de lange termijn bij ongewijzigd beleid tegen de grenzen van onze financierbaarheid aanlopen. Zover laten we het natuurlijk niet komen en dat bespreken we ook in Den Haag.’

Berend: ‘Vraag je dan ook of het Rijk of wie dan ook daar garant voor gaat staan?’

Mariëlle: ‘Nee dat niet. En we hebben het punt zeker nog niet bereikt hoor: we zijn een heel stabiele financiële partner, met gemeenten en provincies als aandeelhouders. Obligatiehouders weten dat we een solide bedrijf zijn, in een voorspelbare, gereguleerde bedrijfstak. Maar het zou fijn zijn als we voortaan de energietarieven kunnen bepalen op basis van investeringsplannen. En dat vervolgens elk jaar toetsen. Nu worden de energietarieven nog bepaald op basis van investeringen van 5 jaar geleden, wat niet meer juist is nu onze benodigde investeringen fors toenemen.’

“DE KOMENDE TWAALF JAAR MOETEN WE EENDERDE MEER INVESTEREN DAN VOORHEEN.”

Mariëlle Vogt

Je ontkomt er niet aan, zegt Mariëlle: de extra investeringen die de energietransitie vraagt worden onherroepelijk doorgerekend aan de klant. Al kan het eerlijker, denkt ze. ‘Als je de gestegen kosten evenredig zou verdelen, dan komt het per huishouden neer op vijf tot tien euro extra per maand. Maar wij willen een slimmer tarief. Want eigenlijk is het oneerlijk dat mensen zonder elektrische auto bijvoorbeeld net zoveel voor hun netwerkgebruik betalen als mensen zoals ik, want ik gebruik het net veel meer. En elektrische autorijders zijn bovendien al vaak meer kapitaalkrachtige mensen. We denken nu bijvoorbeeld over de manier waarop databundels op telefoons werken – je koopt een bepaalde hoeveelheid in en als je het netwerk zwaarder belast, ga je meer betalen. Hoe sta jij daar eigenlijk tegenover?’

Berend: Het lijkt me logisch dat er zo’n soort stelsel komt, al is het een breinbreker hoe het dan werkt met teruglevering via zonnepanelen bijvoorbeeld, wat daar dan de tarieven voor worden. Burgers moeten wel zeker weten wat ze terug kunnen verdienen met hun zonnepanelen, anders leggen ze ze niet op hun dak. Ook moeten de kosten die huiseigenaren moeten maken om hun huis te verduurzamen, dan platgeslagen worden. Om te voorkomen dat de verhoging van de energiebelasting niet juist op minder kapitaalkrachtige inkomensgroepen terecht gaat komen.’

Mariëlle: ‘Ik zou het fijn vinden als het uiteindelijk een soort recht is om een warm huis te hebben. Wat nou als iedereen daarvoor in de basis hetzelfde betaalt, ongeacht welke energiebron je gebruikt? Want je hebt bij wijze van spreken natuurlijk mazzel als je in een makkelijk te renoveren nieuwbouwwijk woont, en pech als je een oud huis hebt dat niet zo maar van het aardgas af kan.’

Berend: ‘Recht op een warm huis – dat vind ik mooi. Maar ik geloof ook in prikkels in het systeem. Het warmtenet zou een serieus alternatief moeten worden, maar op deze manier stimuleer je mensen natuurlijk niet om over te stappen.’ De gemeente Tilburg is niet alleen gesprekspartner, maar ook aandeelhouder van Enexis Holding. Dat betekent dat ze jaarlijks rendement uitgekeerd krijgen. Zouden gemeentes dat moeten reserveren om de energietransitie te versnellen?’

Mariëlle: ‘Volgens mij hebben jullie afgelopen jaar een kleine vier miljoen gekregen. Maar het is niet aan mij om te beslissen waar je dat aan uit geeft – er zijn natuurlijk meer belangrijke dossiers. Ik kan die afweging niet maken.’

Berend: ‘Het is ook niet zo dat die vier miljoen in een apart potje zit. Die zit gewoon in de begroting. De vraag is wel hoe we de energietransitie gaan betalen. Het is een nieuwe taak die we vooralsnog uit onze begroting moeten bekostigen en daar hebben we veel gesprekken over met het Rijk. Er moet wel wat geld bij.’

Mariëlle: ‘Gemeentes zouden sowieso mensen moeten hebben die ermee bezig is – anders is het niet geloofwaardig. De energietransitie hangt ook af van tijd, inzet en menskracht – het gaat niet alleen om euros.’